

Kunnanhallitus	§ 33	08.02.2021
Kunnanhallitus	§ 55	15.02.2021

KUNTAVAALIT 18.4.2021

347/0.06.062/2020

Khall 08.02.2021 § 33

Hallintopäällikkö Rauno Piippo (puhelin 044-497 0003):

Kuntaliitto on lähettänyt kuntiin 13.10.2020 yleiskirjeen 9/2020 "Kuntavaalit 18.4.2021". Alle on koottu keskeistä tietoa kunnanhallituksen kannalta ko. yleiskirjeestä.

Kuntavaalit toimitetaan sunnuntaina 18.4.2021. Vaaleissa sovelletaan vaalilakia (714/1998) siihen myöhemmin tehtyine muutoksineen sekä kuntalain (410/2015) kuntavaaleja koskevia säännöksiä. Kuntalaissa säädetään muun muassa äänioikeudesta kuntavaaleissa sekä vaalikelpoisuudesta valtuustoon. Vaalikelpoisuutta valtuustoon käsitellään erillisessä yleiskirjeessä 10/2020.

Äänioikeus kuntavaaleissa on Suomen sekä muun Euroopan unionin jäsenvaltion, Islannin ja Norjan kansalaisella, joka viimeistään vaalipäivänä eli 18.4.2021 täyttää 18 vuotta ja jonka kotikunta kyseinen kunta on 26.2.2021 väestötietojärjestelmässä olevien tietojen mukaan. Äänioikeus on myös muulla edellä mainitut edellytykset täyttävällä ulkomaalaisella, jos hänellä 26.2.2021 on ollut kotikunta Suomessa kahden vuoden ajan eli kotikunta Suomessa 26.2.2021 lukien.

Kuntalain 20 §:ssä säädetään lisäksi Euroopan unionin tai Suomessa toimivan kansainvälisen järjestön palveluksessa olevan ja tällaisen henkilön perheenjäsenen äänioikeuden edellytyksistä.

Se, missä kunnassa henkilöllä on äänioikeus, määräytyy siis 26.2.2021 tilanteen mukaan. Jos henkilön kotikunta muuttuu tämän jälkeen, äänioikeus kuntavaaleissa säilyy vanhassa kotikunnassa, mutta vaalikelpoisuus seuraa kotikuntalain mukaista kotikuntaa. Näin ollen on mahdollista, ettei henkilöllä ole äänioikeutta kunnassa, jossa hän on ehdokkaana.

Jokaisesta äänioikeutetusta otetaan tiedot Digi- ja väestötietoviraston viimeistään 3.3.2021 perustamaan äänioikeusrekisteriin. Äänioikeusrekisterin tarkastus- ja nähtävilläpitotehtävät sekä ilmoituskorttien lähettäminen äänestäjille kuuluvat väestörekisterikeskukselle.

Kuntavaaleissa kunta jakautuu yhteen tai useampaan äänestysalueeseen. Valtuusto

päätää harkintansa mukaan äänestysalueista. Äänestysaluejakopäätös tehdään vain tarvittaessa eli jos halutaan muuttaa voimassa olevaa äänestysaluejakoa. Muutokset on tullut päätää viimeistään elokuussa 2020. Kevään 2021 kuntavaalit toimitetaan siten aiemmin tehdyn äänestysaluejaon mukaan. Muhoksella vuoden 2021 kuntavaaleissa on voimassa sama äänestysaluejako kuin vuoden 2019 eduskunta ja europarlamenttivaaleissa.

Kunnanhallituksen on hyvissä ajoin ennen vaaleja asetettava äänestysalueiden vaalilautakunnat sekä ennakoäänestyksestä laitoksissa huolehtivat

vaalitoimikunnat. Vaalitoimikunnalla ei enää ole kotiäänestykseen liittyviä tehtäviä.

Kunnanhallituksen on hyvissä ajoin ennen vaaleja päätettävä kunnassa olevista yleisistä ennakoäänestyspaikoista sekä määrättävä ennakoäänestyspaikkoina olevat sosiaalihuollon toimintayksiköt. Kunnanhallituksen on myös hyvissä ajoin määrättävä äänestysalueen vaalipäivän äänestyspaikat. Erityisistä syistä äänestyspaikka voidaan sijoittaa äänestysalueen tai kunnan ulkopuolelle, jollei siitä aiheudu äänestäjille kohtuutonta haittaa.

Puolueiden ja valitsijayhdistysten on jätettävä hakemukset ehdokaslistojensa julkaisemisesta kunnan keskusvaalilautakunnalle 9.3.2021 viimeistään ennen klo 16.

Vaalien monista käytännön järjestelyistä vastaa kunnan keskusvaalilautakunta, joka on valittu koko vaalikaudeksi (vaalilain 13 - 14 §). Keskusvaalilautakunnan jäsen tai varajäsen, joka keskusvaalilautakunnalle toimitetun ehdokashakemuksen mukaan on asetettu puolueen tai valitsijayhdistyksen ehdokkaaksi, ei voi osallistua keskusvaalilautakunnan työskentelyyn kyseisissä vaaleissa. Ehdokkaaksi asettuvan keskusvaalilautakunnan jäsenen ja varajäsenen on syytä harkita eron pyytämistä, jolloin hänen tilalleen voidaan valita uusi jäsen tai varajäsen.

Keskusvaalilautakunnan jäsenenä tai varajäsenenä ei voi olla henkilö, joka on puolueen tai valitsijayhdistyksen vaaliasiamies (vaalilain 151 §). Vaaliasiamieheksi valitun tulee pyytää eroa keskusvaalilautakunnan jäsenyydestä tai varajäsenyydestä.

Keskusvaalilautakunta on päätösvaltainen viisijäsenenä. Kunnanhallitus saa tarvittaessa määrätä väliaikaisen varajäsenen, jos lautakunnan varajäsen on kuollut taikka estynyt tai esteellinen.

Kunnanhallituksen on hyvissä ajoin ennen vaaleja asetettava kutakin äänestysaluetta varten vaalilautakunta ja laitoksessa toimitettavaa ennakoäänestystä varten yksi tai useampi vaalitoimikunta (vaalilain 15 §).

Vaalilautakuntaan kuuluu puheenjohtaja, varapuheenjohtaja ja kolme muuta

jäsentä sekä tarpeellinen määrä varajäseniä, kuitenkin vähintään kolme. Vaalitoimikuntaan kuuluu puheenjohtaja, varapuheenjohtaja ja yksi muu jäsen sekä tarpeellinen määrä varajäseniä, kuitenkin vähintään kolme. Vaalilautakunnan ja vaalitoimikunnan varajäsenet on asetettava siihen järjestykseen, jossa he tulevat jäsenten sijaan. Vaalilautakunta ja vaalitoimikunta ovat päätösvaltaisia kolmijäsenisinä.

Vaalilain 15 §:ssä rajoitetaan vaalikelpoisuutta vaalilautakuntaan ja vaalitoimikuntaan. Sääntely on tältä osin tiukentunut aiemmasta. Lainmuutos tuli voimaan 1.6.2016.

Ehdokas ei voi olla vaalilautakunnan jäsenenä eikä varajäsenenä.

Ehdokas tai hänen puolisonsa, lapsensa, sisaruksensa tai vanhempansa eivät voi olla vaalitoimikunnan jäsenenä eivätkä varajäsenenä. Puolisoilla tarkoitetaan aviopuolisoita sekä avioliitonomaisissa olosuhteissa ja rekisteröidyssä parisuhteessa eläviä henkilöitä. On syytä huomata, että oma sekä edellä mainitun sukulaisen ehdokkuus missä tahansa kunnassa aiheuttaa sen, että henkilö ei ole vaalikelpoinen vaalitoimikuntaan.

Vaalikelpoisuus vaalilautakuntaan ja vaalitoimikuntaan määräytyy muutoin sen mukaan kuin kuntalaissa (365/1995) säädetään vaalikelpoisuudesta lautakuntaan ja toimikuntaan (33 ja 36 §). Sinänsä ei ole estettä valita samaa henkilöä vaalilautakuntaan ja vaalitoimikuntaan, kunhan henkilö on vaalikelpoinen molempiin toimielimiin.

Jäsenet ja varajäsenet on valittava vaalikelpoisista kunnan asukkaista siten, että kunnassa edellisissä kuntavaaleissa ehdokkaita asettaneet äänestäjäryhmät mahdollisuuksien mukaan tulevat edustetuiksi kussakin vaalilautakunnassa ja vaalitoimikunnassa. Jäsenyyttä ei siis ole sidottu puolueräkisteriin merkittävihin puolueisiin, vaan kunnallisvaaleissa esiintyneisiin äänestäjäryhmiin, puolueiden lisäksi esimerkiksi yhteislistoihin.

Jäsenten ja varajäsenten poliittista edustavuutta tarkastellaan erikseen. Myös tasa-arvolain soveltamisessa tarkastelu tehdään siten, että sekä jäsenissä että varajäsenissä on oltava naisia ja miehiä kumpiakin vähintään 40 %.

Vaalilautakuntien ja vaalitoimikuntien puheenjohtajan ja varapuheenjohtajan nimet ja yhteystiedot on ilmoitettava kunnan keskusvaalilautakunnalle.

Kunnan keskusvaalilautakunta määrää vaalitoimitsijat ennakköäänestyksiin ennakköäänestyspaikoissa sekä kotiäänestyksissä. Yleisessä ennakköäänestyspaikassa on oltava ainakin kaksi vaalitoimitsijaa paikalla kerrallaan. Muissa ennakköäänestyspaikoissa vaalitoimitsijoita voi tarvittaessa olla kaksi tai useampia.

Vaalilain uusi 9 a § edellyttää vaaliviranomaisten toimivan tehtävässään

puolueettomasti. Säännöksellä halutaan korostaa vaalitoimituksen rehellisyyden ja puolueettomuuden keskeistä merkitystä.

Vaalilain 14 §:n mukaan mukaan keskusvaalilautakunnan jäsenen ja varajäsenen esteellisyydestä säädetään hallintolain 27 - 30 §:ssä. Oikeusministeriö ohjeistaa kirjeessään, että esimerkiksi keskusvaalilautakunnan jäsenenä oleva ehdokkaan puoliso on esteellinen osallistumaan ehdokasasettelusta päättämiseen puolisoaan koskevan listan osalta, ennakoänten laskentaan, tarkastuslaskentaan ja vaalien tuloksen vahvistamiseen.

Vaalilautakunnan ja vaalitoimikunnan jäseniin ja varajäseniin sekä vaalitoimitsijoihin ei sovelleta hallintolain esteellisyyttä koskevia säännöksiä (vaalilain 16 ja 17 §). Perusteluna on, että näiden vaaliviranomaisten tehtävät ja toiminta rinnastuvat tosiasialliseen hallintotoimintaan. Kaikkien vaaliviranomaisten toimintaa ohjaa kuitenkin vaalilain yleissäännös (9 a §), joka velvoittaa puolueettomaan toimintaan.

Ennakoäänestyspaikkoja ovat myös sairaalat, ympärivuorokautista hoitoa antavat ja muut kunnanhallituksen päätöksellä määrätyt sosiaalihuollon toimintayksiköt sekä rangaistuslaitokset. Ennakoäänestys laitoksessa toimitetaan vähintään yhtenä ja enintään kahtena päivänä vaalitoimikunnan määrääminä aikoina. Laitosäänestys on tarkoitettu hoito- ja muissa laitoksissa hoidettavana oleville tai muuten laitokseen otetuille henkilöille.

Kotiaäänestyksessä ennakoäänestys toimitetaan äänestäjille erikseen ilmoitettuna aikana kello 9 - 20 välillä.

Kuntavaalien ulkomainonta suositetaan aloitettavaksi niillä alueilla, jotka ovat kunnan hallinnassa ja määräämisvallassa, viikkoa ennen ennakoäänestyksen aloittamista eli 31.3.2021 alkaen. Mainonnan aloittamisen ajankohta, mainospaikat sekä vaalien ulkomainonnasta kunnassa vastaavien henkilöiden yhteystiedot on syytä saattaa vaaleihin osallistuvien puolueiden, yhteislistojen ja valitsijayhdistysten tietoon. Esimerkiksi puolueiden kohdalla ilmoitus on syytä tehdä niiden paikallisosastoille.

Kunnalla ei ole lakisääteisiä velvollisuuksia vaalimainonnan järjestämisessä. Kunnallinen vaalimainontakäytäntö on perustunut kuntien keskusjärjestöjen suositukseen ja sitä on noudatettu 1970-luvulta lähtien. Perusteena suositukselle on aikanaan ollut vaalimainonnan yhdenmukaistamisen tarve, kaupunki- ja maisemakuvalliset syyt sekä ympäristön siisteys. Kunnallisesta vaalimainonnasta on muodostunut perinne, jolla voidaan katsoa olevan edelleen tiedotusarvoa. Kansalaiset ovat tottuneet siihen, että vaalien yhteydessä käytetään tällaista mainontaa. Kunnalliseen vaalimainontaan liittyvät laillisuuskysymykset koskevat yleensä yhdenvertaisuusperiaatteen noudattamista eli tasapuolisuutta mainospaikkojen jaossa.

Kullekin ehdokkaita asettaneelle ryhmälle tulevan julistetilan sijainti, luettuna vasemmalta oikealle, tulisi määräytyä samassa järjestyksessä kuin ehdokaslistojen yhdistelmässä. Jotta tyhjiä mainospaikkoja ei jäisi, ehdokkaita asettaneilta ryhmiltä voidaan tiedustella, tulevatko he käyttämään mainospaikkoja ja edellyttää vastausta tiettyyn päivämäärään mennessä uhalla, että vaalimainospaikkoja ei heille varata. Ryhmiltä voidaan myös vaatia kirjallinen ilmoitus tai sitoumus vaalimainospaikkojen käyttämisestä. Edellä kuvattu menettely täyttää myös yhdenvertaisuusperiaatteen vaatimukset. Jos tyhjiä paikkoja kuitenkin jää, niitä voidaan käyttää yleiseen vaalitiedottamiseen.

Valtuutettujen lukumäärästä on päättänyt Muhoksen valtuusto 26.9.2016/64 §, että vuoden 2017 kuntavaaleista lukien Muhoksen kunnan valtuustoon valitaan 27 valtuutettua. Päätös on voimassa toistaiseksi.

Vuoden vaalien yhteydessä laitoksiksi terveyskeskuksen sairaalan, Attendo Oy:n (Mikeva) toimintayksiköt Päivärinteellä, Onnenrinteen Päivärinteen Hoivakoti, Coronaria Hoiva Oy:n toimintayksiköt (Töllintie ja Puhakantie), Espero Caren Oy:n Orvokki-koti sekä kunnan palveluasunnot Puhakanmäellä (Laurinkoti ja Matinkoti).

Muhoksen kunnanhallitus on käsitellyt omana asianaan yleisten ennakkoäänestyspaikkojen ja vaalipäivän äänestyspaikkojen määräämistä kokouksessaan 25.1.2021/24 §. Nämä tiedot on ilmoitettu Väestörekisterikeskuksen äänestyspaikkarekisteriin.

KJ:N ESITYS: Kunnanhallitus valitsee äänestysalueiden vaalilautakunnat ja vaalitoimikunnan vuoden 2021 kuntavaaleja varten. Lisäksi kunnanhallitus määrää ennakkoäänestyspaikkoina toimiviksi laitoksiksi terveyskeskuksen sairaalan, Attendo Oy:n (Mikeva) toimintayksiköt Päivärinteellä, Onnenrinteen Päivärinteen Hoivakoti, Humana Kotikylän toimintayksiköt Koivu ja Tähti-koti ja Helminkoti (Töllintie ja Puhakantie), Espero Caren Oy:n Orvokki-koti ja Leinikki-koti sekä kunnan palveluasunnot Puhakanmäellä (Laurinkoti ja Matinkoti).

Tämän lisäksi kunnanhallitus päättää, että kunta järjestää vaalien ulkomainontapaikat Muhoksen keskustaan (tori) ja Päivärinteen taajamaan siten, että ne ovat maksutta vaaleihin osallistuvien käytettävissä 31.3.2021 lukien.

KÄSITTELY: Hallintopäällikkö Rauno Piippo selosti asiaa kunnanhallitukselle kokouksessa.

PÄÄTÖS: Kunnanhallitus hyväksyi kunnanjohtajan esityksen muilta osin, mutta äänestysalueiden vaalilautakuntien ja vaalitoimikunnan valinnat kunnanhallitus

siirsi puheenjohtajan esityksestä 15.2.2021 pidettävään kokoukseen.

Khall 15.02.2021 § 55

Kunnanhallituksen tulee valita äänestysalueiden vaalilautakunnat ja vaalitoimikunnan vuoden 2021 kuntavaaleja varten.

PÄÄTÖS: Kunnanhallitus valitsi vaalilautakunnat seuraavasti:

1. POHJOINEN ÄÄNESTYSALUE

varsinainen jäsen	varajäsenet kutsumisjärjestyksessä
pj. Aila Väisänen	1. Kalle Männikkö
vpj. Esko Holappa	2. Mia Lotvonen
Juha-Pekka Kaiponen	3. Marja Kylmäluoma
Eila Ojala	4. Sauli Parviainen
Satu Tervonen	5. Kati Parviainen

2. ETELÄINEN ÄÄNESTYSALUE

varsinainen jäsen	varajäsenet kutsumisjärjestyksessä
pj. Antti Leskelä	1. Jenna Hopponen
vpj. Mirja Karjalainen	2. Marjatta Säävälä
Katri Alasaarela	3. Sanna Repo
Mika Kukkohovi	4. Väinö Väänänen
Pia Lapinoja	5. Kerkko Hopponen

Vaalitoimikunnan jäsenten valinnan kunnanhallitus siirsi puheenjohtajan esityksestä seuraavaan kokoukseen.
